

KULTURA MIRU IN TRAJNOSTNI RAZVOJ S POMOČJO TRANSFORMATIVNEGA IZOBRAŽEVANJA –

30 LET SLOVENSKE IN 70 LET GLOBALNE MREŽE
UNESCO PRIDRUŽENIH ŠOL

STROKOVNO SREČANJE ŠOLSKIH KOORDINATORJEV IN VODIJ SREDIŠČ MREŽE UNESCO
PRIDRUŽENIH ŠOL, OSNOVNA ŠOLA SOSTRO, 20. – 21. OKTOBER 2023

DOGODEK POTEKA POD ČASTNIM POKROVITELJSTVOM
PREDSEDNICE REPUBLIKE SLOVENIJE DR. NATAŠE PIRC MUSAR

Mreža Unesco pridruženih šol je bila ustanovljena po drugi svetovni vojni z namenom, da bi v glavah ljudi gradili mir, otroke in mlade učili strpnosti in medkulturnega sodelovanja. Kot osnovno poslanstvo si je zastavila razvijanje kulture miru v izobraževalnem okolju. V današnjem svetu, ki je prežet z različnimi konflikti in izzivi, je poudarek na miru, razumljenem v širšem smislu (kot odsotnost vojne ter tudi kot vrednote, kot so tolerantnost, dobri odnosi, spoštovanje), še toliko bolj pomemben. Naš svet je postavljen pred izzive vojn in begunskih kriz, ki nas neposredno zadevajo. Prav tako smo bili priča hudemu nasilju v šolskem okolju tako v sosednjih državah kot v slovenskih šolah, ki nas je globoko pretreslo. Naša vizija je zato pomembna: vzgajati in oblikovati srečne otroke in ljudi, ki bodo sposobni sočutja in empatije, ter s tem graditi trajen mir v svoji skupnosti, šole pa želimo spremeniti v prostor, kjer se razvija kultura miru in empatije, kjer se konflikti rešujejo mirno in konstruktivno ter kjer se vsak posameznik počuti varen, spoštovan in sprejet. Zato se bomo v mreži v prihodnjem šolskem letu osredotočali na temo **kultura miru**.

Šole in vrtci Unescove mreže pa se bodo v prihodnjem šolskem letu 2023/24 posvečale tudi **trajnostnemu razvoju in podnebnim temam**, zlasti v luči nedavno sprejetega Unescovega partnerstva za zeleno izobraževanje (Greening Education Partnership) z državami članicami, h kateremu je Slovenija že pristopila. Gre za globalno pobudo po vrhu Združenih narodov o preoblikovanju izobraževanja leta 2022 in hkrati odgovor na glas mladih, ki so na tem vrhu izrazili nujno potrebo po ukrepanju. Če želimo podnebno krizo sistematično reševati, je treba izobraževanje o podnebnih spremembah vključevati v učni načrt in celoten izobraževalni sistem, pri tem pa se osredotočati na štiri ključne dejavnike preobrazbe: zelene šole, zeleni učni načrt, usposabljanje učiteljev ter povezovanje z lokalno skupnostjo. Kot ugotavlja Unescov kažipot Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj 2030 (VITR 2030), ki ga imamo tudi prevedenega v slovenščino, pa se "temeljne spremembe, ki bodo zagotovile trajnostno prihodnost, se začnejo na ravni posameznika. VITR mora poudariti načine, kako lahko vsak učeči se deluje v smeri sprememb za trajnost, vključno s priložnostmi, ki mu razkrijejo trenutno resničnost, kot tudi načine, kako lahko vpliva na družbeno preobrazbo, ki vodi v trajnostno prihodnost." (VITR 2030, str. 18)

Petek, 20. oktober 2023

9:00	Registracija udeležencev srečanja
10:00	Osrednja slovesnost ob 30. obletnici slovenske Mreže Unescu pridruženih šol in 70. obletnici globalne Mreže Unescu pridruženih šol Kulturni program, središče ASPnet za osrednjo Slovenijo
	Pozdravni nagovori:
	Mojca Pajnič Kirn, ravnateljica OŠ Sostro
	Jože Bogataj, nacionalni koordinator Mreže Unescu pridruženih šol Slovenije
	Julie Saito, mednarodna koordinatorica Mreže Unescu pridruženih šol (na daljavo)
	Eva Tomič, veleposlanica, svetovalka predsednice republike za podnebne politike in človekove pravice
	Gašper Hrastelj, generalni sekretar Slovenske nacionalne komisije za UNESCO in direktor Urada za UNESCO
	Aleš Ojsteršek, vodja Sektorja za razvoj izobraževanja, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
	Milena Antonić, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
	Nina Hvala Klančič, Osnovna šola Ledina, vodja središča ASPnet za osrednjo Slovenijo
	Vodje središč ASPnet: Trideset let ASPnet Slovenije v besedi in sliki
11:30	Obisk vrtca
12:00	dr. Petra Štirn Janota, Zavod Petida: Pomen kulturno-umetnostne vzgoje za učenje o svetu in (so) delovanje v skupnosti
12:45	prof. dr. Gregor Torkar, Pedagoška fakulteta: Vzgoja in izobraževanje v dobi podnebnih sprememb: med zanikanjem in delovanjem
13:30	Anže Medved, Agencija Republike Slovenije za okolje: Spremembe podnebja v Sloveniji skozi pretekla desetletja in kaj lahko pričakujemo v prihodnosti?
14:15	Kosilo
15:00	dr. Janez Potočnik, Mednarodni panel ZN za vire: Trajnostna raba naravnih virov v luči podnebnih in drugih okoljskih sprememb
15:45	Plečnikova Ljubljana – vodenje s strani dijakov in dijakinj Unescovega središča za osrednjo Slovenijo
18:00	Kulturni program na Osnovni šoli Ledina
18:30	Druženje

Sobota, 21. oktober 2023

9:00	Jože Bogataj, nacionalni koordinator Mreže Unescu pridruženih šol Slovenije: Pregled dela v šolskem letu 2022/2023 in delo v šolskem letu 2023/2024
10:00	Odmor za kavo
10:15	izr. prof. dr. Blaž Markelj, Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru: Izzivi moderne tehnologije v kibernetnem prostoru
11:00	dr. Katarina Rigler Šilc in Iza Šilc, Osnovna šola Ledina: Vsak je svoj svet v veselju življenja – dobri medsebojni odnosi za kulturo miru
11:45	Vlasta Henigsmann, OŠ Belokranjskega odreda Semič: Unescov svetovni simpozij za mlade o svetovni dediščini, Grčija 2023
12:00	Topla malica
12:45	Primeri dobre prakse I: Kultura miru
	Marijana Kolenko in Polona Gracer, OŠ Lava: Razvijanje državljskih kompetenc v okviru projekta Pozdrav ptic miru
	Petra Šertel, Prva OŠ Slovenj Gradec: Mirovniški festival
13:15	Primeri dobre prakse II
	Klementina Seckar, Osnovna šola Odranci: Skriti kotički našega kraja
13:30	Poročilo evalvacijske skupine
13:50	Predstavitev projekta Green Button Journey
14:00	Zaključek

Kratki povzetki prispevkov

dr. Petra Štirn, Zavod Petida:

Pomen kulturno-umetnostne vzgoje za učenje o svetu in (so)delovanje v skupnosti

Kultura in umetnost dobiva v zadnjih letih tako v Unescovih kot tudi drugi mednarodnih dokumentih, kot so WHO, OECD vedno večji pomen. Povezujejo jo tako z različnimi področji, kot so vzgoja in izobraževanje, aktivno državljanstvo, zdravje, kreativna raba novih tehnologij ... Umetnost kot oblika prvoosebne izkušnje omogoča na eni strani doživljanje lepega, osebno in angažirano doživetje aktualnih družbenih vsebin, ki jih skozi različne umetniške jezike kritično sporočajo umetniki, hkrati pa skozi različne umetniške jezike lahko otroci in mladostniki izrazijo svoje poglede o svetu, svoje doživljanje sveta in vzpostavljajo dialog s svetom, z drugimi. Takšno razumevanje vzgoje preko umetniške izkušnje podpira Unescove štiri stebre, ki vključujejo učenje z delovanjem in osmišljanjem v skupnosti. Na predavanju bomo predstavili pomen umetnosti kot prvoosebne izkušnje in njen pedagoški potencial, ki otroke in mladostnike spodbuja k razmišljanju in izražanju »kako so v svetu, s svetom in ne le samo s samim seboj (Biesta 2017) in krepí zmožnosti otrok/učencev in učiteljev, da sodelujejo pri preoblikovanju sveta. Pri tem je pomembno osmišljeno sodelovanje med umetniki, KU in vrtci/šolami, skozi katerega se otrokom/učencem omogoča dostop do kakovostnih, avtentičnih kulturno-umetniških vsebin, razvijajo se kreativne in inovativne učne prakse, hkrati pa se odpira prostor za (so)delovanje v skupnosti. Predavanje bomo podkrepili s primeri iz prakse.

prof. dr. Gregor Torkar, Pedagoška fakulteta:

Vzgoja in izobraževanje v dobi podnebnih sprememb: med zanikanjem in delovanjem

V predavanju bomo skupaj premišljevali o ključnih nalogah vzgoje in izobraževanja za doseg ciljev trajnostnega razvoja in prilagajanje na podnebne spremembe. Podrobneje bomo razčlenili različne odzive družbe in posameznikov na izpostavljene globalne izzive: od zanikanja, obupa, sprejemanja do delovanja v smeri iskanja novih idej in idealov za trajnostno sedanjost in prihodnost. Predavanje bo podkrepjeno s praktičnimi primeri iz slovenskega šolskega prostora ter predlogi za celostno implementacijo vsebin o podnebnih spremembah v kurikulumu.

Anže Medved, Agencija RS za okolje:

Spremembe podnebja v Sloveniji skozi pretekla desetletja in kaj lahko pričakujemo v prihodnosti?

Podnebje v Sloveniji se segreva in se še bo. Najbolj izrazite spremembe so opazne pri temperaturi, malo manj na padavinah. Slovenija se je od 70. let prejšnjega stoletja že segrela za dve stopinji Celzija. Zrak pri višji temperaturi sprejme vase več vodne pare in s tem se poveča verjetnost za izjemne padavinske dogodke, ki smo jih žal v zadnjem poletju občutili v velikem obsegu. Podnebje v Sloveniji se bo še naprej segrevalo. Spremembe podnebja v prihodnosti ocenjujemo s pomočjo podnebnih modelov in scenarijev izpustov toplogrednih plinov. Na ARSO smo obravnavali tri scenarije. Optimistični scenarij sledi Pariškemu podnebnemu sporazumu, zmerno optimistični ga ne doseže, vendar vseeno kot človeštvo omili podnebne spremembe. Najhujši pa je pesimistični scenarij, ker pa še stopnjujemo z izpusti toplogrednih plinov po svetu. Zaradi tega bi se lahko Slovenija segrela še za dodatne stopinje po optimističnem in kar do šest stopinj po pesimističnem scenariju. Z dvigom temperature pa se spremenijo tudi ostale meteorološke spremenljivke.

dr. Janez Potočnik, Mednarodni panel ZN za vire:

Trajnostna raba naravnih virov v luči podnebnih in drugih okoljskih sprememb

Po izsledkih Mednarodnega panela za vire (IRP) je pridobivanje in predelava materialov - pod materiali razumemo vse, kar pridobivamo iz zemlje - vzrok za 90 % izgube biotske raznovrstnosti, povezane z zemljo in vodnega stresa, za dobro polovico podnebnih sprememb in približno za tretjino globalnega onesnaževanja. Zadnjih 50 let se je raba materialov potrojila, na per capita ravni pa približno podvojila, kar pomeni, da lahko večino tega povečanja pripišemo ekonomskemu razvoju, pomembno pa seveda na povečanje vpliva tudi rast prebivalstva. Če bistveno ne spremenimo ekonomskega sistema, bo po naših ocenah do leta 2060 prišlo do ponovne podvojitve rabe materialov, kar bi seveda imelo z vidka omenjenih vplivov na okolje nepredvidljive posledice. Zato je ključna usmeritev, ki jo zagovarjamo, oddvojitve gospodarske rasti od rabe naravnih virov in okoljskih posledic. Krožno gospodarstvo je učinkovit instrument za doseganje te oddvojitve in prava pot za nujne spremembe ekonomskega sistema v smeri skladnosti z Evropskim zelenim dogovorom (EGD) in trajnostnimi razvojnimi cilji (SDG) na globalni ravni.

izr. prof. dr. Blaž Markelj:

Izzivi moderne tehnologije v kibernetnem prostoru

Digitalna revolucija neusmiljeno napreduje, pri čemer smo se še pred kratkim spraševali, ali je komuniciranje z računalniškimi sistemi sploh mogoče. Vendar pa se v svetu informacijsko komunikacijske tehnologije dogajajo spremembe, ki presegajo naša pričakovanja. Prihodnost prinaša obetavne inovacije, vendar ne moremo spregledati, da za delovanje teh informacijskih sistemov potrebujemo trdno podlago v obliki podatkovne baze. Ta podatkovna baza temelji na nas, uporabnikih, in naših interakcijah s tehnologijo. Vsakodnevna uporaba digitalnih naprav, sledenje našim gibanjem in dejavnostim v kibernetnem prostoru so postali osrednji elementi našega življenja. Vendar pa se zavedamo, da se včasih futuristični scenariji iz filmov uresničujejo. Zato je ključnega pomena, da se zavedamo tako pozitivnih vidikov nove tehnologije kot tudi potencialnih pasti. Neprecenljivo je poznavanje vseh prednosti, ki jih prinaša digitalna doba, a hkrati je nujno, da se zavedamo tudi izzivov, ki jih prinaša. Informacijska varnost in pravna zaščita postajata ključna vidika našega digitalnega življenja. Zmožnost oceniti, kako se obnašati v tem digitalnem okolju, je ena najpomembnejših veščin, ki jih lahko razvijemo. Skupaj z zavedanjem o možnih tveganjih lahko aktivno prispevamo k bolj varnemu in odgovornemu digitalnemu svetu.

dr. Katarina Rigler Šilc in Iza Šilc:

Vsak je svoj svet v vesolju življenja – dobri medsebojni odnosi za kulturo miru

V današnjem času predstavlja vzpostavljanje dobrih medsebojnih odnosov, ki vplivajo na kvaliteto našega življenja, velik izziv. V vsakem razredu so učenci, ki se med seboj razlikujejo po sposobnostih, socialno-ekonomskem statusu, zdravstvenem stanju, veroizpovedi, narodni pripadnosti ... Prav ta raznolikost učencev je bila za ledinske učitelje spodbuda, da so ustvarili priročnik z naslovom Čudo na razrednih urah. V ospredje so postavili sprejemanje drugačnosti, prijateljstvo, sočutje, obzirnost, izločitev in še mnogih drugih življenjsko pomembnih tem. Šolo obiskujejo tudi bolni učenci. Moto njihovih bolnišničnih olimpijskih iger je: Ko sodelujemo, zmagujemo. Tudi tu bomo v središče postavili medosebne odnose in spoznali njihovo vrednost. Če morda zdravim učencem šola včasih predstavlja breme, ima šola za bolne učence čisto drugačno vlogo. Pomeni jim upanje prihodnost, optimizem ... In kaj lahko storimo za svoje sodelavce, da bodo zadovoljni prihajali na delovno mesto? Tudi na tem področju smo Ledinci orali ledino in ustvarili svoj projekt, s katerim želimo izboljšati zadovoljstvo zaposlenih. Leta 2016 smo zasnovali temelje projekta Štartaj, Ledina, v okviru katerega za učitelje vsako leto organiziramo tematske dejavnosti. Namen našega prispevka je, da bi vsak izmed vas odšel bogatejši z idejo, kako lahko v svoji šoli prispeva k povezanju, sočutju, empatiji, zmožnosti sprejemanja drugačnosti, pozitivni klimi in nenazadnje tudi h kulturi miru.